

Protokoll från Hållbarhetsberedningens sammanträde

Tid: 2020-01-17 kl. 9-12

Plats: Impulsen, Regionkontoret, Falun

Beslutande

Kerstin Lundh (MP), Ordförande

Göran Forsén (M), Vice ordförande

Carin Malm (KD), ersätter Joanna Stridh (C) till och med §78B8

Joanna Stridh (C), Ledamot från och med §78C

Kurt Podgorski (S), Ledamot

Kristina Svensson (S), Ledamot

Ersättare

Britt-Marie Essell (S)

Sekreterare

Evelina Hilmersson

Övriga tjänstepersoner

Suzanna Westberg, Folkhälsochef Region Dalarna

Anders Nordahl, Miljö- och säkerhetschef Region Dalarna

KL

Innehållsförteckning

Information	3
§75 Upprop och val av sekreterare	3
§76 Godkännande av dagordning	3
§77 Föregående protokoll	3
§78 Aktuell information	3
Protokollsjustering	7

KL

Information

§75 Upprop och val av sekreterare

Hållbarhetsberedningens beslut

Kristina Svensson (S) utses till justerare. Joanna Stridh (C) har anmält frånvaro fram till kl. 11.00 och Carin Malm (KD) ersätter. Kurt Podgorski (S) medverkar via telefon.

§76 Godkännande av dagordning

Hållbarhetsberedningens beslut

Dagordningen godkännes.

§77 Föregående protokoll

Hållbarhetsberedningens beslut

Protokollet godkännes och läggs till handlingarna.

§78 Aktuell information

Hållbarhetsberedningens beslut

Information bifogas protokollet.

A. Information

Miljö- och säkerhetschef Anders Nordahl informerar.

Informationen omfattar

1. Klimatbokslut 2019
Data och underlag bearbetas för klimatbokslut och miljöredovisning för 2018 och 2019. Beredningen bedömer att klimatbokslutet bör tas för beslut i fullmäktige och kommer att planeras att göra så tillsammans med miljöredovisningen.
2. Hållbarhetspolicy RD19/03346
Elin Norén (S) har yrkat på tillägg till policyn med medhåll från Maja Gilbert-Westholm (V) och ärendet återremitterades till hållbarhetsberedningen för nytt ställningstagande med hänsyn till tilläggsyrkandena. En ombearbetning har nu gjorts av handläggaren och presenteras idag för hållbarhetsberedningen. Beredningen godkänner utkastet och nästa steg blir att ärendet åter tas i AU den 27/1.

Bilaga §78A2

3, Kostutredningen RD19/02195

Nyligen har en delrapport kopplat till robusthet och miljö lämnats från miljö- och säkerhetsavdelningen till utredaren för kostutredningen, Anders Eriksson på Regionserviceförvaltningen. Utifrån den analys som gjorts i delrapporten lyfts ett förslag fram gällande två tillagningskök i Mora och Falun. Portionsförpackad mat förordas utifrån matsvinnsperspektiv och för att konsumenten ska ha större valbarhet. Beredningen tar del av hela slutrapporten när den är sammanställd.

4, Plan för minskning av växthusgaser RD19/02316

Miljö- och säkerhetsavdelningen inväntar underlag från alla nämnder som därefter kommer att sammanställas i en rapport och presenteras för Regionstyrelsen. Hållbarhetsberedningen tar del av rapporten vid nästa sammanträde. Ordförande tar med sig frågan gällande beslutsinstans för planen. Beredningen bedömer att planen bör tas till regionfullmäktige och då som en del av uppföljning av regionplanen.

B. Aktuellt Folkhälsa och hållbar utveckling.

Folkhälsochef Suzanna Westberg informerar.

Informationen omfattar

1, Hållbarhetsprogram RD19/02385

Sammanställning av genomförda förvaltningsprocesser har påbörjats. Central förvaltning och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen återstår att ha dialoger med. Ytterligare samråd med hälso- och sjukvårdens och central förvaltnings ledning behövs för att planera dessa processer tillsammans. Vid nästa sammanträde kommer en plan för dessa processer presenteras.

2, Språknätverket för små barns språkutveckling

Ärende för politiskt beslut planeras, men är ännu inte färdigberett. Länsbibliotekschef Maria Törnqvist föreslås föredra ärendet framöver när det blir aktuellt.

3, Bokslut + framtid

Avdelningen hälsofrämjande och hållbar utveckling kommer framöver att skicka bokslut för 2019 till ordförande för utskick till resten av beredningen.

4, Länsutvecklad natur- och djurunderstödd verksamhet RD20/00315
Ett beslutsunderlag finns framtaget på att utöka natur- och djurunderstödda insatser i flera delar av länet. Ärendet tas till hälso- och sjukvårdsnämnden för beslut och därefter till Regionstyrelsen. Folkhälsochefen ser möjligheter att utöka verksamheten för att bredda frågan från en hälso och sjukvårdsfråga till även en bredare ansats. Hållbarhetsberedningen hålls uppdaterade i ärendet.

5, Barnkonventionen som lag
Samråd på tjänstemannasidan planeras för att kunna lyfta frågan och påbörja en nulägesanalys av vad som sker i frågan nu och på vilket sätt. Kunskapshöjande insatser och ytterligare analyser kommer att behövas för att tydligare integrera barnperspektivet i alla led.

6, Socialt entreprenörskap/social innovation konferens
Information om en kommande konferens 22/1 gällande social innovation och socialt entreprenörskap. Konferensen är fullbokad och stort intresse har visats för området.

Bilaga §78B6

7, Samisk hälsa
Strategi för samisk hälsa – en hälso- och sjukvård som bidrar till en god och jämlik hälsa för samer 2020-2030 (RD19/00249) antogs i fullmäktige 2019-11-18. Mål och handlingsplan 2020 för nationella minoriteter och urfolket samerna (RD19/04590) antogs i fullmäktige 2019-12-09. Ann-Jeanette Ståhl är samordnade för samisk hälsa i Region Dalarna och hon finns nu på avdelningen hälsofrämjande och hållbar utveckling.

Bilaga §78B7

8, Utvecklad samverkan till stöd för det lokala tvärsektoriella arbetet för God och jämlik hälsa i ett hållbart Dalarna RD19/04925
Samtal mellan Region Dalarna och Länsstyrelsen pågår just nu för att komma överens om formerna för detta. Detta tas inte som ett politiskt beslut utan bereds på tjänstepersonsidan, ingen ytterligare budget planeras för detta.

Bilaga §78B8

C. Seminarserie om hållbar utveckling, Centrum för klinisk forskning
Sekreterare Evelina Hilmeresson presenterar.

Bilaga §78C

D. Revidering av investeringspolicy RD19/02176

Ordförande Kerstin Lundh presenterar.

Ärendet har i AU återremitterats till handläggare för ytterligare
belysning av hållbarhetsdimensionerna bland annat.

Hållbarhetsberedningen formulerar yttrande som läggs till
handlingarna.

Bilaga §78D

E. Uppdrag till Regiondirektören att utreda hur upphandlingar får en
tydligare politisk kontroll och insyn samt ser över rutinerna för
upphandling RD19/01908

Ordförande Kerstin Lundh informerar.

Bilaga §78E

F. Hållbarhetsberedningens fokusområden 2020

Sekreterare Evelina Hilmersson presenterar.

Hållbarhetsberedningen godtar efter mindre justeringar
fokusområdena 2020. Dessa kommer att lyftas regelbundet under
sammanträdena och bör ses som ett underlag för dialog.

Bilaga §78F

G. Politikerutbildning Agenda 2030.

Sekreterare Evelina Hilmersson presenterar. Genomgång av
upplägget. Utbildningsserien spänner över 4 tillfällen á 3 timmar.

Start idag, fredag 11/2 med fokus på folkhälsopolitiken. Därefter 7/2
kultur/folkbildning och jämställdhetspolitiken, 13/3 miljöpolitiken och
8/5 regionala tillväxtpolitiken.

H. Övriga frågor

Britt-Marie Essell (S) informerar. Presentation av ett sammanställt
material kopplat till hållbar utveckling och Agenda 2030.

KL

Protokollsjustering

Vid protokollet

Evelina Hilmerzon
Sekreterare

Datum

Kerstin Lundh
Ordförande

Kristina Svensson
Justering

Region Dalarnas hållbarhetspolicy

Ett övergripande ramverk för det breda, löpande, långsiktiga och dynamiska angreppssätt som utgör grunden för Region Dalarnas hållbarhetsprogram.

Alla människors lika rätt och okränkbara värde är en vägledande utgångspunkt för Region Dalarnas verksamhet och helt integrerad i verksamheternas ansvar för miljö och en hållbar ekonomisk utveckling.

Region Dalarna ser Agenda 2030 som svaret på de utmaningar för en hållbar samhällsutveckling som både Dalarna och Världen står inför. Den akuta klimatkrisen, förlusten av ekosystemtjänster, demografin, ojämlika livsvillkor, bristande jämställdhet och växande hälsoklyftor är förenade med så stora kostnader för samhället att vi inte har råd att vara passiva.

Kunskapsbaserad helhetssyn hos alla förvaltningar

För att kunna agera i den samhällsomställning som Agenda 2030 kräver tar Region Dalarna fasta på agendans sammanhållna målstruktur som förenar en mängd olika perspektiv. De 17 globala målen är universella, integrerade och odelbara vilket utmanar Region Dalarna till att främja utvecklingen av en kunskapsbaserad helhetssyn hos alla förvaltningar. Att på detta sätt bejaka det komplexa ställer krav på styrning och ledning att skapa bästa förutsättningar för samverkan, såväl internt som externt, samt att verka för en självklar känsla av delaktighet hos både medarbetare och medborgare.

Region Dalarnas verksamheter karakteriseras av att vi

- välkomnar mångfalden och arbetar inkluderande och aktivt icke-diskriminerande.
 - bidrar till att alla män och kvinnor oavsett ursprung och bakgrund har samma makt att påverka samhället och sina egna liv.
 - arbetar för att motverka att ojämlikhet uppstår, förekommer eller förstärks i mötet med våra målgrupper för att främja egenmakt, hälsa, välfärd och utveckling i hela Dalarna
 - arbetar för att förebygga, motverka och hindra skada på människors hälsa och miljö i alla våra verksamheter.
 - arbetar med effektiv resursanvändning, kretsloppsanpassning och minskad klimatpåverkan i vår användning av produkter, varor och tjänster.
 - förvaltar skattemedel effektivt, hållbart och med god etik.
 - medverkar till att skapa en hållbar ekonomisk utveckling i hela länet så att fler människor får arbete och utbildning och väljer att bo i Dalarna.
-

- säkerställer medarbetarnas kompetens och känsla av delaktighet i hållbarhetsarbetet.
- använder hållbar upphandling som ett verktyg för den samhällsomställning Agenda 2030 kräver.
- genomför systematiska hållbarhetsredovisningar inklusive klimatbokslut.
- uppfyller de lagkrav som gäller i arbetet för hållbar utveckling.
- använder kraften i hela Region Dalarna till ett effektivt genomförande av Agenda 2030.

En utvecklingsorganisation med ökat fokus på utfall

För att påskynda den samhällsomställning som krävs och tillvarata potentiella synergier samt behandla eventuella målkonflikter, skall Region Dalarna förstärka utvecklingskapaciteten i hela organisationen. Syftet är att underlätta beslut och åtgärder i de ordinarie verksamheternas dagliga arbete för en successiv omställning av Region Dalarna till en hållbar välfärdsorganisation vars målsättningar är förenade med Agenda 2030.

För att kunna använda kraften i hela Region Dalarna till ett effektivt genomförande av Agenda 2030 och Globala målen krävs

- att ansvaret för hållbar utveckling finns integrerat i en sammanhållen styrning och ledning med starkt fokus på ett regionövergripande strategiskt lednings-, effektiviserings- och förbättringsperspektiv samt ekonomiskt perspektiv.
- ett starkt utvecklings- och utfallsfokus hos samtliga förvaltningar format i nära relation med den strategiska nivån.
- en arbetsmiljö, för regionens medarbetare, präglad av tillit och ett positivt utbyte i form av ett rikt arbetsinnehåll, arbetstillfredsställelse, gemenskap och personlig yrkesutveckling.

Avgörande resurser som behöver mobiliseras för att nå framgång är

- god kännedom om lokala behov och kontinuerlig uppföljning av effekt och kvalitet av regionens verksamheter.
 - hög samverkanskompetens och goda samverkansformer i länet.
 - ett länsövergripande samarbete som stärker kapaciteten i hela Dalarna att få fram underlag för val av åtgärder, baserade på evidens, kostnadseffektivitet och måluppfyllande, och som kontinuerligt och kraftfullt driver arbetet för hållbar utveckling framåt.
-

Regionfullmäktiges beslutsärenden

§ 70 Region Dalarnas hållbarhetspolicy

Diarienummer RD19/03346

Regionstyrelsens Arbetsutskotts beslut

1. Ärendet återremitteras till hållbarhetsberedningen

Sammanfattning av ärendet

Framtagande av en hållbarhetspolicy för Region Dalarna utgör en av delarna i regionens arbete med Agenda 2030. Hållbarhetspolicyn utgör det övergripande ramverket för Region Dalarnas hållbarhetsarbete som kommer att följas av ett hållbarhetsprogram. Arbetet med att ta fram ett hållbarhetsprogram pågår och kommer att resultera i ett program som beräknas beslutas under senare delen av 2020.

Hållbarhetspolicyn beskriver vad som krävs av Region Dalarna för ett effektivt genomförande av Agenda 2030 och Globala målen.

Hållbarhetspolicyn kommer att ersätta nuvarande miljöpolicy så i samband med att hållbarhetspolicyn beslutas kommer regionens miljöpolicy att upphävas.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b) Hållbarhetspolicy

Bilaga § 70 A**Bilaga § 70 B****Yrkande**

Elin Norén (S) yrkar på tillägg till policyn med medhåll från Maja Gilbert-Westholm (V) med följande:

I Region Dalarna ska vi ta vår del av miljöansvaret i samhället och låta hänsyn till miljön vara en naturlig del i all verksamhet genom att:

Utdrag exp **2019-10-29** till 1.Akten
2.
3.

Vid protokollet :

Sandra Andersson

Bestyrkes i tjänsten

Erica Hellegren

- arbeta för att förebygga och minska utsläppen av klimat- och miljöskadliga ämnen till luft, mark och vatten
- hushålla med naturens resurser för att minska avfallsmängderna
- göra miljöbedömningar inför beslut
- ställa miljökrav vid upphandling av varor och tjänster
- årligen ta fram klimatkavslut och klimatbudget

Ordförande Ulf Berg (M) föreslår att återremittera ärendet till hållbarhetsberedningen för nytt ställningstagande med hänsyn till Elin Noréns (S) tilläggsyrkande.

Proposition och beslutsgång

Ordförande Ulf Berg (M) ställer proposition på ordförandens förslag mot sitt eget återremissyrkande och finner att arbetsutskottet bifaller återremissyrkandet.

Ärendet återremitteras till Hållbarhetsberedningen för nytt ställningstagande men hänsyn till Elin Noréns (S) tilläggsyrkande.

Central förvaltning
Administrativ enhet

BESLUTSUNDERLAG Regionstyrelsens Arbetsutskott

Datum 2019-10-21

Sida 1 (3)
Dnr RD19/03346
Uppdnr 2414

2019-10-21 Regionstyrelsens arbetsutskott
2019-11-04 Regionstyrelsen
2019-11-18--19 Regionfullmäktige

Region Dalarnas hållbarhetspolicy

Ordförandens förslag

Arbetsutskottet föreslår regionstyrelsen föreslå fullmäktige:

1. Hållbarhetspolicy, enligt bilaga b), fastställs.

Sammanfattning

Framtagande av en hållbarhetspolicy för Region Dalarna utgör en av delarna i regionens arbete med Agenda 2030. Hållbarhetspolicyn utgör det övergripande ramverket för Region Dalarnas hållbarhetsarbete som kommer att följas av ett hållbarhetsprogram. Arbetet med att ta fram ett hållbarhetsprogram pågår och kommer att resultera i ett program som beräknas beslutas under senare delen av 2020.

Hållbarhetspolicyn beskriver vad som krävs av Region Dalarna för ett effektivt genomförande av Agenda 2030 och Globala målen.

Hållbarhetspolicyn kommer att ersätta nuvarande miljöpolicy så i samband med att hållbarhetspolicyn beslutas kommer regionens miljöpolicy att upphävas.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b) Hållbarhetspolicy

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Framtagande av en hållbarhetspolicy för Region Dalarna utgör en av delarna i regionens arbete med Agenda 2030. Hållbarhetspolicyn utgör det övergripande ramverket för Region Dalarnas hållbarhetsarbete som kommer att följas av ett hållbarhetsprogram. Arbetet med att ta fram ett hållbarhetsprogram pågår och kommer att resultera i ett program som beräknas beslutas under senare delen av 2020.

Hållbarhetspolicyn beskriver vad som krävs av Region Dalarna för ett effektivt genomförande av Agenda 2030 och Globala målen.

Region Dalarna ser Agenda 2030 som svaret på de utmaningar för en hållbar samhällsutveckling som både Dalarna och Världen står inför. Den akuta klimatkrisen, förlusten av ekosystemtjänster, demografin, ojämlika

livsvillkor och växande hälsoklyftor är inom en nära framtid förenade med så stora kostnader för samhället att vi inte har råd att vara passiva.

För att påskynda den samhällsomställning som krävs, och ta tillvara potentiella synergier samt motverka eventuella målkonflikter, ska Region Dalarna förstärka utvecklingskapaciteten i hela organisationen. Syftet är att underlätta beslut och åtgärder i de ordinarie verksamheternas dagliga arbete för en successiv omställning av Region Dalarna till en hållbar välfärdsorganisation. Målsättningarna är förenade med Agenda 2030 och motsvarar de lagkrav som gäller i arbetet för hållbar utveckling – socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

Hållbarhetspolicyn kommer att ersätta nuvarande miljöpolicy så i samband med att hållbarhetspolicyn beslutas kommer regionens miljöpolicy att upphävas.

Patientperspektiv

Regionens arbete med Agenda 2030 kommer beröra patientperspektivet genom att samtliga förvaltningar och verksamheter involveras i arbetet. Ett framgångsrikt hållbarhetsarbete kräver hög samverkanskompetens och goda samverkansformer i länet.

Finansiering och ekonomiska konsekvenser

Den akuta klimatkrisen, förlusten av ekosystemtjänster, demografin, ojämlika livsvillkor och växande hälsoklyftor är inom en nära framtid förenade med så stora kostnader för samhället att vi inte har råd att vara passiva.

Hållbarhet

Policyn belyser regionens arbete med Agenda 2030 och Globala målen.

Likabehandling

Alla människors lika rätt och okränkbara värde är utgångspunkt för Region Dalarnas verksamhet och vägleder verksamheternas Agenda 2030-arbete.

Barn och unga

Agenda 2030 tar tillvara barn och ungas rätt och möjliggör en hållbar utveckling för alla.

Juridik

Lagkrav ligger till grund för Region Dalarnas successiva omställning till en hållbar välfärdsorganisation.

Arbetsmiljö och medarbetare

För effektivt genomförande av hållbarhetsarbetet krävs en arbetsmiljö som är präglad av ett positivt utbyte i form av ett rikt arbetsinnehåll, arbetstillfredsställelse, gemenskap och personlig utveckling.

Säkerhet

Hållbarhetsarbete enligt Agenda 2030 ger ökad trygghet för medborgare lokalt, regionalt och globalt.

Samverkan med fackliga organisationer

Ärendet är inte aktuellt för facklig samverkan.

Uppföljning

Uppföljning sker enligt modell som kommer att redovisas i hållbarhetsprogrammet.

Hur kan vi tillsammans bidra till ett mer hållbart Dalarna genom socialt entreprenörskap och social innovation?

Inbjudan till företag, offentlig sektor, civilsamhället och akademien

Likt andra län i vårt avlånga land står Dalarna inför en rad samhällsutmaningar som t.ex. klimatförändringar, integration och segregation, en åldrande befolkning, kompetensförsörjning och ökad psykisk ohälsa m.m. Komplexa utmaningar som negativt påverkar alla delar av vårt samhälle. **Här behöver näringsliv, offentlig sektor, civilsamhälle och akademi samverka för att tillsammans hitta lösningar** och utveckla ett än mer hållbart Dalarna. En väg är genom ökat socialt entreprenörskap och social innovation där aktörer från alla samhällssektorer samverkar och samarbetar på olika sätt.

Med två veckor kvar är ett nittiotal spännande människor från alla sektorer redan anmälda. Du är varmt välkommen till en gränsöverskridande mötesplats för ny kunskap och inspiration där du kan bredda ditt nätverk och skapa nya samarbeten och ökad samhällsnytta.

Anmäl dig nu! [\[KLICKA HÄR\]](#)

VAD HÄNDER UNDER DAGEN?

- Dagens tema ur flera perspektiv
- Dialog i "morgonsoffan". Varför ska vi arbeta med dessa frågor i Dalarna?
- Vad är socialt entreprenörskap och social innovation? Hur kan det se ut i praktiken?
- Hur kan vi mäta ökad samhällsnytta?
- Vad händer på området i Dalarna?
- Hur kan vi tillsammans skapa plan för ett än mer hållbart Dalarna?
- Reflektioner i "eftermiddagssoffan". Hur går vi vidare och vad blir nästa steg?

Konferensen är kostnadsfri. Vi bjuder på lunch och fika under dagen.

Plats: Falu Gruva Konferens
Gruvplatsen 1, 791 61 Falun

Tid: Onsdag 22 januari kl. 9-16

Kontakt: Mikael Källman

E-post: mikael.kallman@regiondalarna.se

Tel: 076- 111 44 38

MED FINANSIERING FRÅN:

§ 78B7

Strategi för samisk hälsa

– en hälso- och sjukvård som bidrar till en god och jämlik hälsa för samer 2020–2030

Kunskapsnätverket för
samisk hälsa uppmanar
regioner att anta föreliggande
Strategi för samisk hälsa som
sin egen strategi och införa
den i sin organisations
styrande dokument.

Omslagsfoto: Carl-Johan Utsi

Produktion: Region Västerbotten, Kommunikationsstaben (LJ), Umeå, oktober 2019.

Innehåll

1. Inledning	4
2. Vision	5
3. Mål	5–7
3.1 Delmål	5
3.1.1 Utbilda	5
3.1.2 Utveckla	6
3.1.3 Synliggöra	7
3.1.4 Bredda kunskapen	7
3.1.5 Realisera	7
4. Prioriterade vårdområden	7
5. Horisontella perspektiv	7
6. Förutsättningar för implementering	8
7. Uppföljning	8
8. Bakgrund	8–11
8.1 Lagrum och styrande dokument	8
8.1.1 Folkrättsliga åtaganden	8
8.1.2 Nationella åtaganden	9
8.1.3 Regional samverkan	10
8.2 Omvärldsanalys och nuläge	10
8.2.1 Sametinget	10
8.2.2 Samisk hälsoforskning	10
8.2.3 Resultat av Kunskapsnätverkets dialoger och webbenkät	11
9. Referenslista	12

1. Inledning

Sveriges nationella strategi för arbetet med de mänskliga rättigheterna syftar till att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. I detta arbete ingår det samiska folkets rättigheter, såsom dessa formuleras i FN:s deklaration om urfolkens rättigheter¹. Samerna erkändes som ett urfolk av Sveriges riksdag år 1977 och har sedan dess haft rätt till en särställning i förhållande till majoritetsbefolkningen². Med utgångspunkt i både urfolksdeklarationen och barnkonventionen står det klart att denna särställning omfattar rätten till en kulturellt hänsynstagande hälso- och sjukvård. Till detta kommer hälso- och sjukvårdslagens och patientlagens skrivningar om målet med hälso- och sjukvården - en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Här omfattas naturligtvis också det samiska folket.

När projektet Kunskapsnätverk för samisk hälsa inleddes 2017 var det resultatet av flera års samverkan mellan regionerna Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Dalarna, Sametinget, samiska organisationer och andra aktörer. Samarbetet tog sin utgångspunkt i samernas rätt till en kulturanpassad vård, men också i de identifierade kunskapsluckor och brister som hälso- och sjukvården har i relation till det samiska folket. Kunskapsnätverket för samisk hälsa har sedan dess arbetat för att öka vårdgivares kunskap om samiska patienters rättigheter och behov liksom för att stödja vården i utvecklingen av en kulturanpassad hälso- och sjukvård.

Arbetet för att skapa en hälso- och sjukvård som bidrar till god och jämlik hälsa för samer har således inletts. Framgång kräver emellertid långsiktighet och en fortsatt stark samverkan, både mellan regionerna och med det samiska folket. Föreliggande strategi är framtagen av Kunskapsnätverket för samisk hälsa och syftar till att stödja regionerna i deras fortsatta arbete med samisk hälsa.

Inom ramen för Sveriges strategi för arbetet med de mänskliga rättigheterna har hittills inga åtgärder föreslagits med potential att utveckla hälso- och sjukvården för det samiska folket. Urfolksperspektiv, som knyter an till internationella överenskommelser, saknas i både nationella och regionala styrdokument för vård och hälsa. Föreliggande Strategi för samisk hälsa kan därmed ses både som ett initiativ som knyter an till Sveriges arbete med de mänskliga rättigheterna och som ett förslag på hur ett sådant arbete kan förverkliga det samiska folkets rätt till en god hälsa och vård på lika villkor i hela Sverige. I detta sammanhang vore initiativ från Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och andra relevanta aktörer önskvärt.

Kunskapsnätverket för samisk hälsa uppmanar regioner att anta föreliggande Strategi för samisk hälsa som sin egen strategi och införa den i sin organisations styrande dokument.

Därutöver uppmanas regioner att:

- arbeta för en långsiktig finansiering av genomförandet av Strategi för samisk hälsa i respektive region
- verka för en nationell strategi för samisk hälsa
- arbeta för ett långsiktigt regionalt och statligt stöd till Kunskapsnätverket för samisk hälsa.

¹Skrivelse 2016/17:29. En strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter.

²Betänkande 1976/77: KrU43. Med anledning av propositionen 1976/77:80 om insatser för samerna jämte motioner.

2. Vision

Vår vision är en god och jämlik hälsa, liksom en vård på lika villkor, för urfolket samerna enligt Hälso- och sjukvårdslagen, Patientlagen, Minoritetslagen samt Urfolksdeklarationen. Detta innebär en hälso- och sjukvård som aktivt tar hänsyn till samisk kultur, språk och den samiska patientens behov och livsvillkor.

3. Mål

En kulturanpassad hälso- och sjukvård som aktivt bidrar till en god hälsa och en vård på lika villkor för det samiska folket i Sverige.

3.1 Delmål

1. Utbilda - Höjd kulturkompetens bland anställda inom hälso- och sjukvården
2. Utveckla - Nya arbetssätt och metoder för en språk- och kulturanpassad hälso- och sjukvård
3. Synliggöra - Samiska språk och samisk kultur är närvarande och synliga i hälso- och sjukvården
4. Bredda kunskapen - Samisk hälsoforskning och kunskapsutveckling för en jämlik hälsa främjas
5. Realisera - Verka för ett nationellt kunskapscentrum för samisk hälsa

3.1.1 Utbilda

Höjd kunskap om urfolksrättigheterna

En intern kunskapshöjning om internationell urfolksrätt innebär utbildningsinsatser för politiker, tjänstemannaledning, relevanta stabstödsfunktioner och hälso- och sjukvårdspersonal. Detta kan också handla om att internt ta ställning för samers rättigheter och att aktivt tillämpa ett normkritiskt eller dekoloniserande arbetssätt.

Höjd kulturkompetens i hälso- och sjukvården

En strukturerad utbildningsplan för samverkande regioner bör tas fram för ökad samisk kulturkompetens. Behov finns av fortsatt samverkan med Samisk Nasjonal Kompetansetjeneste - psykisk helsevern og rus (Sanks) för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Ett strategiskt sätt att höja kompetensen är att upprätta samverkan och dialog kopplat till de nationella programområden för kunskapsstyrning som har särskild betydelse för samisk hälsa. I första hand gäller det områdena akut vård, barn och ungdomars hälsa, psykisk hälsa samt äldres hälsa.

Utvecklat stöd för kultursensitiva vårdmöten

Vårdpersonal behöver utbildas i att ställa kultursensitiva frågor. Kultursensitiva frågor öppnar på ett naturligt sätt upp för samtal om kulturella aspekter som kan ha betydelse för individens hälsa och mående.

3.1.2 Utveckla

En god och nära vård

God och nära vård med utgångspunkten att organisera vården utifrån befolkningens och patienternas behov, behöver inkludera även det samiska folkets behov i det kommande arbetet. Det kan handla om flexibla öppettider, digitala möjligheter och kontaktmöjligheter, men även om att stärka förtroende och trygghet genom samisk kulturförståelse. Digitala lösningar kan anpassas efter samiska behov. För samer i renskötseln kan det underlätta att slippa resa till närmaste vård-/hälsocentral och istället få träffa vårdpersonalen via digital teknik.

Vid samverkan med kommunerna och andra parter eftersträvas gemensamt ansvar för att det samiska perspektivet ska finnas med.

Rekrytera, tillvarata och utveckla samisk kompetens

Planer behöver utarbetas för hur befintlig språk- och kulturkompetens kan tillvaratas och utvecklas för att komma patienter och anhöriga till del. Ett första steg är att stödja fortsatt utveckling av de samiska kompetensnätverken som etablerats i respektive region.

Vid nyrekrytering inom prioriterade vårdområden bör behovet av samisk språk- och kulturkompetens övervägas vid utlysning av tjänst.

Riktade insatser

Riktade insatser behöver göras i relation till särskilda grupper:

- Barn och unga - Barnkonventionen, urfolksdeklarationen och lagen om nationella minoriteter innehåller bestämmelser angående samiska barn och ungas rätt till språk och kultur. Detta är särskilt viktigt inom till exempel barnhälsovård, habilitering och på ungdomsmottagningar, där arbetssätt som möjliggör språk- och kulturanpassade vårdmöten behöver utvecklas.
- Psykisk ohälsa - Regionerna bör stödja och driva suicidförebyggande arbete bland samer. Detta behöver ske i samverkan med det samiska civilsamhället, kommunerna, Sanks, brukarorganisationer och ideella organisationer.
- Renskötarens arbetsmiljö - Det finns behov av ökad kunskap i första hjälpen bland personer som verkar i väglöst land, samt att stärka vårdens förmåga till akut omhändertagande i väglöst land. Renskötselarbete kan leda till belastnings- och förslitningsskador varför det finns behov av förebyggande insatser riktade mot renskötargruppen.
- Samer utanför renskötseln - Särskilda åtgärder bör genomföras för att upprätta dialog och samverkan med den icke-renskötande samiska befolkningen.
- Utsatta grupper - Slutligen är det viktigt att uppmärksamma att samer, utöver att vara ett urfolk, kan påverkas av andra diskrimineringsgrunder samt ha varierande socioekonomiska förutsättningar. En särskild utsatthet återfinns bland samiska hbtq-personer, samer med funktionsnedsättning samt samiska kvinnor och barn som lever med våld i familjen. Att bidra till fungerande stödstrukturer för dessa grupper är viktigt ur ett hälsofrämjande perspektiv.

Stärkt samisk delaktighet

Regionerna har i dagsläget samråd med samer. Utöver dessa kan andra former för inflytande etableras för vård närmare medborgaren. Det kan också handla om att samer ingår i referensgrupper för utveckling av nya tekniker och arbetssätt.

Samisk delaktighet är avgörande för att säkra relevanta prioriteringar i det fortsatta förbättringsarbetet. De regionala samiska kompetensnätverken har en nyckelroll i detta.

3.1.3 Synliggöra

Riktlinjer för att tillgodose behov att tala samiska i mötet med hälso- och sjukvården behöver tas fram. Hälso- och sjukvården ska arbeta vidare med att synliggöra den samiska närvaron i väntrum, på skyltar och i digitala forum.

3.1.4 Bredda kunskapen

Det finns brist på epidemiologisk data och aktuell forskning. Fortsatt samisk hälsoforskning krävs i nära samarbete med det samiska folket och samiska organisationer. Samverkan med kommuner, samt med samiska institutioner i andra nordiska länder är av stor vikt.

3.1.5 Realisera

Det finns ett behov av ett nationellt kunskapscentrum för samisk hälsa som kan paketera och implementera befintlig kunskap om samers hälsa, samt arbeta med metod- och tjänsteutveckling utifrån vårdens och den samiska befolkningens behov.

4. Prioriterade vårdområden

Strategi för samisk hälsa har sex prioriterade vårdområden: primärvård, vuxenpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri, geriatrik, akut omhändertagande i extrem glesbygd, samt förebyggande hälsovård med inriktning på utsatta grupper.

Vid utvecklingsarbeten som rör dessa områden ska urfolksperspektivet lyftas fram, tillsammans med lämpliga åtgärder. Detta kan till exempel bli aktuellt i insatser som rör tillgänglighet, e-hälsa, suicidprevention, psykisk hälsa, folkhälsa eller upphandling.

5. Horisontella perspektiv

Strategi för samisk hälsa utgår från tre horisontella perspektiv:

1. Urfolksperspektivet: Samernas rättigheter enligt urfolksdeklarationen ska beaktas i allt arbete som rör eller påverkar samernas hälsa.
2. Det intersektionella perspektivet: Det ska alltid tas hänsyn till att samerna är en heterogen grupp. Det finns skillnader i hälsa och behov av vård hos samer beroende på bland annat kön, ålder, funktionsförmåga och sexuell läggning.
3. Samisk delaktighet.

6. Förutsättningar för implementering

Implementeringen av Strategi för samisk hälsa förutsätter stöd och engagemang från ledande funktioner på alla nivåer, både på politisk och tjänstemannanivå. I övergripande styrdokument för vården bör urfolksperspektivet beaktas. En plan för långsiktig finansiering av genomförandet av Strategi för samisk hälsa behöver upprättas.

Det är nödvändigt att en ansvarig funktion som har samisk kulturkompetens utses i respektive region, med uppdrag att arbeta för strategins genomförande. Dessutom krävs en övergripande funktion för att möjliggöra ett effektivt samarbete mellan regionerna, Sametinget och de samiska organisationerna.

Centralt för strategins genomförande är Sametingets och de samiska organisationernas fortsatta engagemang i samarbetet.

7. Uppföljning

Strategi för samisk hälsa konkretiseras i regionala handlingsplaner som beskriver både insatser och hur dessa ska följas upp. Handlingsplanerna ska ha ett tydligt fokus på intersektionalitet och barns rättigheter. Dessa handlingsplaner antas och följs upp av respektive region. Kunskapsnätverket för samisk hälsa har i detta sammanhang en stödjande roll exempelvis att ta fram mallar för att arbetet ska ske likartat, kontrollera att uppföljning görs, sprida goda exempel och identifiera olikheter mellan regionerna.

Strategi för samisk hälsa revideras 2023 av Kunskapsnätverket för samisk hälsa, samt när nya lagar eller ny relevant forskning som berör samisk hälsa publiceras. Väsentliga förändringar av Strategi för samisk hälsa ska förankras i Kunskapsnätverket för samisk hälsa, för att säkerställa samisk samverkan.

8. Bakgrund

8.1 Lagrum och styrande dokument

8.1.1 Folkrättsliga åtaganden

Samernas juridiska status som urfolk erkändes år 1977 av Sveriges riksdag. Erkännandet innebär en rätt för samerna till kulturell särbehandling³. Sedan 2011 erkänns också samerna som ett eget folk i Sveriges grundlag⁴.

Sverige har undertecknat FN:s deklaration för urfolkens rättigheter⁵. Urfolksdeklarationen uppger att samerna har rätt att vara delaktiga i utveckling och beslutsfattande kring insatser för det egna folkets hälsa och att det så långt som möjligt ska ske genom sina egna institutioner. Vidare erkänns samernas rätt till sin traditionella läkekonst, samt rätten att använda och bli förstådda på sitt eget språk. Statens skyldighet att samråda och samarbeta med företrädare för samiska organisationer inskräps.

³Betänkande 1976/77: KrU43. *Med anledning av propositionen 1976/77:80 om insatser för samerna jämte motioner.*

⁴Regeringsformen 1974:152, 1 kap. 2§.

⁵*United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*, 2007. Tillgänglig: <https://undocs.org/A/RES/61/295> (Hämtad 2019-10-11)

Sverige har också undertecknat Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter⁶. Här framkommer att staterna ska vidta lämpliga åtgärder för att främja fullständig och effektiv jämlikhet mellan nationella minoriteter och majoritetsbefolkningen. Sådana åtgärder ska inte betraktas som diskriminerande. Det allmänna ska avhålla sig från assimilerande metoder.

Sverige har vid flera tillfällen fått internationell kritik för att inte i tillräckligt hög grad tillgodose samernas rättigheter. Paul Hunt, en av FN:s specialrapportörer i hälsofrågor, kritiserade år 2007 Sverige för att inte ha beaktat samernas särskilda status som urfolk i relation till hälsa⁷. Hunt rekommenderade att Sverige inrättar både ett centrum för samisk hälsoforskning och en samisk vårdinrättning. Vidare uppmanade han Sverige att fastslå en nationell hälsopolicy för samer, inklusive en nationell plan för att trygga renskötares hälsa och arbetsmiljö. Slutligen föreslog Hunt utbildning om samisk kultur för vårdpersonal samt ökad vårdinformation på samiska.

8.1.2 Nationella åtaganden

Hälso- och sjukvårdslagen⁸ och patientlagen⁹ beskriver målet för hälso- och sjukvården som rätten till en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Regeringens förslag i utredningen om god och nära vård kan bidra till att möta den samiska patientens behov. Förhållningssättet i god och nära vård fokuserar på patientens "individuella behov, förutsättningar och preferenser, så att hela hens livssituation kan beaktas"¹⁰ i mötet med hälso- och sjukvården.

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har samer rätt till inflytande i frågor som berör dem¹¹. Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungdomars möjligheter till inflytande och det allmänna har ett särskilt ansvar att främja barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. Regionerna ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i samiska där detta behövs.

Strategi för samisk hälsa tar stöd i regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter där det övergripande målet är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter där bland annat urfolksdeklarationen lyfts fram¹².

Den nationella folkhälsopolitiken tar sin utgångspunkt i att ojämlikhet i hälsa behöver motverkas. Det övergripande målet "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation" åsyftar också urfolket samerna¹³.

I och med att barnkonventionen inkorporeras i nationell lagstiftning, tydliggörs och förstärks samiska barns och ungdomars rätt till en kulturellt hänsynstagande hälso- och sjukvård¹⁴.

⁶Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Strasbourg, 1995.

Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49c846/contentassets/02b946ed1ee747a1a7bf4874fd8d3633/ramkonvention-om-skydd-for-nationella-minoriteter> (Hämtad 2019-10-11)

⁷Hunt, Paul. *The Sami. Report of the special rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health. Mission to Sweden*, Human Rights Council FN, 2007.

⁸SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Socialdepartementet.

⁹SFS 2014:821. *Patientlag*. Socialdepartementet.

¹⁰SOU 2019:29. *God och nära vård - Vård i samverkan*, s. 29-30.

¹¹SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Kulturdepartementet.

¹²Skrivelse 2016/17:29. *En strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter*.

¹³Proposition 2017/18:249. *God och jämlik hälsa - en utvecklad folkhälsopolitik*, s. 30.

¹⁴Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr. 11, 2009. *Barn som tillhör ursprungsbefolkningar och deras rättigheter enligt konventionen*.

8.1.3 Regional samverkan

Regionerna samverkar idag bland annat genom Kunskapsnätverk för samisk hälsa. Kunskapsnätverket som finansieras av regionerna Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Dalarna, består av en samordnande funktion, samt av regionala koordinators. För att säkra riktning, relevans och delaktighet har Kunskapsnätverket för samisk hälsa en styrgrupp med representanter från respektive region, Sametinget och de samiska organisationerna. Kontinuerlig avstämning görs med en politisk referensgrupp.

Sedan 2016 finns en överenskommelse Att samverka och handla för psykisk hälsa i Sápmi mellan regionerna Norrbotten, Västerbotten och Jämtland Härjedalen. Denna innebär att regionerna i samverkan ska utveckla hälso- och sjukvårdens kompetens och utbud för att kunna erbjuda en vård på lika villkor för samer med psykisk ohälsa, vilket överensstämmer med intentionen i denna strategi.

8.2 Omvärldsanalys och nuläge

8.2.1 Sametinget

Sametinget inrättade år 2018 en nämnd för hälsa, äldre frågor och idrott. Sedan starten har nämnden haft ett nära samarbete med Kunskapsnätverket för samisk hälsa.

Sametinget har publicerat rapporten *Kunskapssammanställning om samers psykosociala ohälsa* med ett flertal förslag på hur den psykiska hälsan bland samer kan förbättras¹⁵. I rapporten rekommenderas ett centrum för samisk hälsa, förebyggande hälsoarbete i samverkan med det samiska civilsamhället, en höjning av samisk språk- och kulturkunskap i hälso- och sjukvården, samt samiska behandlingsalternativ/enheter inom vården.

8.2.2 Samisk hälsoforskning

Den samiska hälsoforskningen är relativt begränsad i omfattning, men uppvisar samstämmiga resultat.

I med. dr. Sven Hasslers studie framkommer att inga skillnader finns i förväntad livslängd och dödlighet mellan samer och den svenska majoritetsbefolkningen¹⁶. Renskötande samer uppvisar en lägre risk för prostatacancer och malignt lymfom. Ingen skillnad i förekomst av akut hjärtinfarkt, men dödligheten är högre bland samiska kvinnor i jämförelse med samiska män.

Södra Lapplands Forskningsenhet har 2009 sammanställt befintlig kunskap om samernas hälsa i *Samernas hälsosituation – en kunskapsöversikt*¹⁷. Av rapporten framgår att kunskapen om de svenska samernas hälsosituation är bristfällig, samt att det finns ett stort behov av att undersöka en rad olika sjukdomstillstånd bland samer, liksom hur dessa är kopplade till olika riskfaktorer och hur de förändras över tid.

¹⁵Stoor, Petter. *Kunskapssammanställning om samers psykosociala ohälsa*. Sametinget, 2016.

¹⁶Hassler, Sven. *The health condition in the Sami population of Sweden, 1961-2002: Causes of death and incidences of cancer and cardiovascular diseases*. Umeå Universitet, 2005.

¹⁷Södra Lapplands forskningsenhet. *Samernas hälsosituation – en kunskapsöversikt*. Sametinget, 2009.

Suicidalitet bland samer har studerats av bland andra med.dr. Niclas Kaiser¹⁸. I sin avhandling visar han på en betydligt högre förekomst av suicidala uttryck hos samiska renskötande män och kvinnor än hos den majoritetssvenska referensgruppen, med undantag för den allvarligaste graden (självordsförsök). Ungefär dubbelt så många renskötande män i åldrarna 18–29 år rapporterar att de gjort upp självmordsplaner jämfört med referensgruppen. För män i åldrarna 30–49 år är denna skillnad nästan tre gånger så stor.

Med. dr. Lotta Omma har undersökt hälsa och livsvillkor hos samiska skolbarn och unga vuxna¹⁹. Hälften av respondenterna i studien har erfarenhet av etnisk diskriminering och siffran är ännu högre bland de unga renskötande samerna. Det framkommer ett starkt samband mellan upplevd etnisk diskriminering, psykisk ohälsa och stress. Unga samers utsatthet består också i att ofta behöva förklara sin kultur och försvara sin existens som same. Samiska skolbarn rapporterar lägre hälsorelaterad livskvalitet jämfört med en normgrupp svenska skolbarn i samma ålder.

Med. dr. Laila Daerga visar att renskötande samer har signifikant lägre förtroende för hälso- och sjukvården jämfört med den övriga norrländska befolkningen²⁰. Det framkommer flera faktorer som påverkar det låga förtroendet såsom traumatiska händelser i historien, värderingar om hälsa och ohälsa i den egna kulturen, upplevelser av att hälso- och sjukvårdspersonalen har bristande kulturkompetens och hälso- och sjukvårdens organisation. Studien visar också att renskötsel är ett fysiskt krävande arbete och i jämförelse med andra yrkeskategorier inom bygg-, industri- och transportsektorn föreligger det högre förekomst av muskuloskeletal symtom hos renskötande män.

Fil. dr. Christina Åhrén har beskrivit de svårigheter som personer utan tillgång till samiska markörrer, som renar och samiskt språk, kan ha både i mötet med andra samer och i sitt personliga identitetsskapande²¹.

8.2.3 Resultat av Kunskapsnätverkets dialoger och webbenkät

Kunskapsnätverket genomförde under 2018 en digital enkätundersökning samt ett flertal dialoger med samisk befolkning med syftet att tydliggöra samiska behov i relation till hälso- och sjukvård.

De mest frekventa önskemål som framkommer är ökad kulturförståelse, bra bemötande och god tillgänglighet. Det framhålls genomgående som viktigt att personalen har:

- Kunskap om vad det innebär att leva i minoritet (minoritetsstress)
- Kunskap om samisk kultur, historia och livsvillkor
- Kunskap om renskötarens livsvillkor och förutsättningar

I enkäten framkommer även att många undviker att berätta om sitt samiska ursprung, trots att man tror att det har betydelse för behandling och vård. Anmärkningsvärt är också att hälften av de renskötare som besvarat enkäten upplever sig illa behandlade av sjukvården på grund av sitt ursprung. I dialoger har även det upplevda utanförskapet bland samer utanför renskötseln lyfts som en svårighet.

¹⁸Kaiser, Niclas, Salander Renberg, Ellinor. Suicidal expressions among the Swedish reindeer herding Sami population. *Suicidology Online*, nr. 3, 2012: 102-113.

¹⁹Omma, Lotta. *Ung same i Sverige: livsvillkor, självvärdering och hälsa*. Umeå Universitet, 2013.

²⁰Daerga, Laila. *Att leva i två världar - hälsoaspekter bland renskötande samer*. Umeå universitet, 2017.

²¹Åhrén, Christina. *Är jag en riktig same? En etnologisk studie av unga samers identitetsarbete*. Umeå universitet, 2008.

9. Referenslista

Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr. 11, 2009. *Barn som tillhör ursprungsbefolkningar och deras rättigheter enligt konventionen.*

Betänkande 1976/77: KrU43. *Med anledning av propositionen 1976/77:80 om insatser för samerna jämte motioner.*

Daerga, Laila. *Att leva i två världar - hälsoaspekter bland renskötande samer.* Umeå universitet, 2017.

Hassler, Sven. *The health condition in the Sami population of Sweden, 1961-2002: Causes of death and incidences of cancer and cardiovascular diseases.* Umeå Universitet, 2005.

Hunt, Paul. *The Sami. Report of the special rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health. Mission to Sweden,* Human Rights Council FN, 2007.

Kaiser, Niclas, Salander Renberg, Ellinor. Suicidal expressions among the Swedish reindeer herding Sami population. *Suicidology Online*, nr. 3, 2012: 102-113.

Omma, Lotta. *Ung same i Sverige: livsvillkor, självvärdering och hälsa.* Umeå Universitet, 2013.

Proposition 1976/77:80. *Om insatser för samerna.*

Proposition 2017/18:249. *God och jämlik hälsa - en utvecklad folkhälsopolitik*, s. 30.

Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Strasbourg, 1995. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49c846/contentassets/02b946ed1ee747a1a7bf4874fd8d3633/ramkonvention-om-skydd-for-nationella-minoriteter> (Hämtad 2019-10-11)

Regeringsformen 1974:152, 1 kap. 2§.

SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk.* Kulturdepartementet.

SFS 2014:821. *Patientlag.* Socialdepartementet.

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag.* Socialdepartementet.

Skrivelse 2016/17:29. *En strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter.*

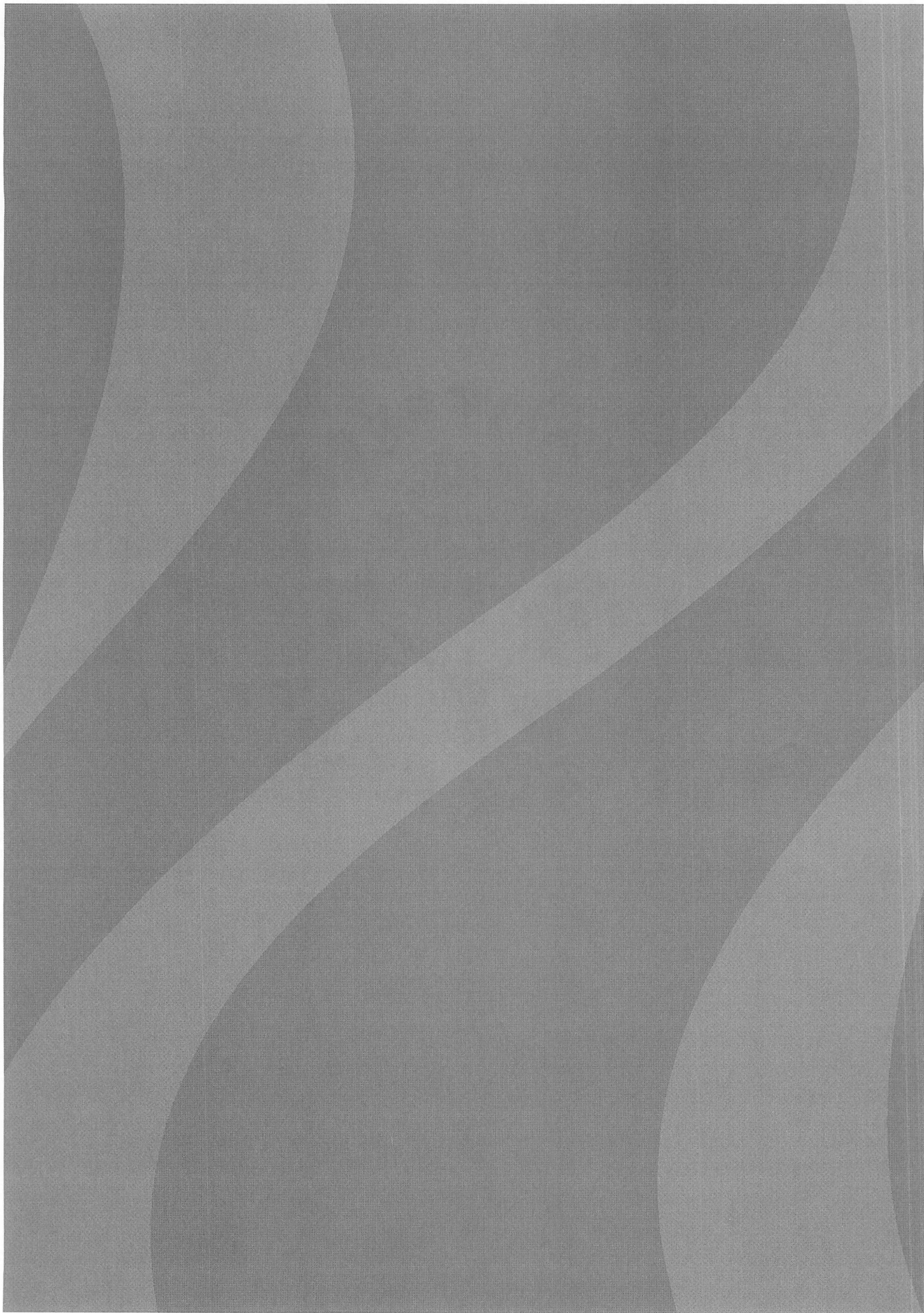
SOU 2019:29. *God och nära vård – Vård i samverkan.*

Stoor, Petter. *Kunskapssammanställning om samers psykosociala ohälsa.* Sametinget, 2016.

Södra Lapplands forskningsenhet. *Samernas hälsosituation – en kunskapsöversikt.* Sametinget, 2009.

United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007.
Tillgänglig: <https://undocs.org/A/RES/61/295> (Hämtad 2019-10-11)

Åhrén, Christina. *Är jag en riktig same? En etnologisk studie av unga samers identitetsarbete.* Umeå universitet, 2008.

Nationella minoriteter och urfolket samerna

Mål och handlingsplan 2020

Datum
2019-11-08
Giltigt t.o.m
2020-12-31

Diarienummer
RD19/04590
Versionsnummer
0.1

LD

Innehåll

1	Inledning och syfte	3
2	Lagrum	3
2.1	Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	3
2.2	En jämlik vård	4
3	Mål för 2020	4
4	Handlingsplan	4
4.1	Stärkt lagefterlevnad	4
4.1.1	Minoritetsarbetet genomförande	4
4.1.2	Upprättande av samråd	5
4.2	Ökad intern information	5
4.3	Stärkt nätverkande och samverkan	5
4.4	Skydd och främjande av språk och kultur	5
5	Uppföljning	5
6	Referenser	6

1 Inledning och syfte

Region Dalarna har ett uppdrag i relation till Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk¹ och ingår i förvaltningsområdet för de samiska språken och finska. Syftet med Region Dalarnas minoritetsarbete är lagefterlevnad inom området nationella minoriteter och urfolket samerna, där Region Dalarna ska beakta de rättigheter som enskilda har enligt lagen samt stödja användningen av de samiska språken och finska. Regionen har ett årligt statsbidrag från Sametinget.

Målet för minoritetspolitiken i Sverige är att skydda de nationella minoriteterna och att stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Delområden för minoritetspolitiken är diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet². Minoritetspolitiken avser att fullgöra det internationella skyddet av mänskliga rättigheter³ samt även den europeiska stadgan om rätten att använda landsdels- eller minoritetsspråk i det privata och det offentliga livet⁴.

2 Lagrum

2.1 Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk anger att all offentlig verksamhet har ett särskilt ansvar.

Regioner ska:

- Informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter.
- Skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur, där barn har en förstärkt rätt att utveckla sin kultur och sitt språk.
- Ge de nationella minoriteterna inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med dem i sådana frågor. Samråd ska ske genom strukturerad dialog. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd ska särskilt främjas samt anpassas till deras förutsättningar.
- Anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Såsom förvaltningsområde för samiska språken och finska, ska Region Dalarna därutöver:

- Ge enskilda möjligheter att använda finska och samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter i ärenden i vilka den enskilde är part. Därutöver även i övrigt sträva efter att bemöta den enskilde på dessa språk.

¹ SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Kulturdepartementet.

² Proposition 2008/09:158. *Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna*. Regeringen.

³ SÖ 2000:2. *Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter*. Utrikesdepartementet.

⁴ SÖ 2000:3. *Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk*. Utrikesdepartementet.

- Verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska och samiska där detta behövs. Särskilda telefontider, tider och plats för att ta emot besök av enskilda som talar dessa språk kan tillämpas.

2.2 En jämlik vård

Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen⁵. Det innebär att hälso- och sjukvårdens tjänster ska vara lika för alla och inte påverkas av exempelvis kulturella olikheter. Där det bedrivs hälso- och sjukvård ska det finnas den personal som behövs för att god vård ska kunna bedrivas⁶. Information som lämnas till patienten ska anpassas till patientens språkliga bakgrund och andra individuella förutsättningar⁷.

I propositionen *Från erkännande till egenmakt*⁸ konstateras att föreskrifterna om patientanpassad information och organisering av hälso- och sjukvården redan anger att vårdgivare bör verka för att det exempelvis finns tillgång till personal med relevanta språkkunskaper. Därför omnämns inom hälso- och sjukvården specifikt inom ramen för minoritetslagen. I skrivelsen *Nystart för en stärkt minoritetspolitik*⁹ faställer regeringen att denna bedömning kvarstår, dock med påpekan att hälso- och sjukvården behöver utveckla och intensifiera arbetet för att öka sin kunskap om de nationella minoriteternas förutsättningar och behov. Regionerna anmodas "beakta bestämmelserna om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas skyldigheter i minoritetslagen och i annan lagstiftning i syfte att säkerställa en jämlik vård för alla" (ibid.).

3 Mål för 2020

- Stärkt lagefterlevnad
- Ökad intern information
- Stärkt nätverkande och samverkan
- Skydd och främjande av språk och kultur

4 Handlingsplan

4.1 Stärkt lagefterlevnad

4.1.1 Minoritetsarbetet genomförande

Ta ett helhetsgrepp på hur arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna organisatoriskt ska handhas på Region Dalarna, för att arbetet ska kunna bedrivas på ett framgångsrikt sätt. Arbetet med nationella minoriteter förutsätter stöd och engagemang från ledande funktioner.

⁵ SFS 2014:821. *Patientlag*. Socialdepartementet.

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Socialdepartementet.

⁶ *Hälso- och sjukvårdslag* 5 kap. 2 §

⁷ *Patientlag* 3 kap. 6 §

⁸ Proposition 2008/09:158. *Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna*. Regeringen.

⁹ Skr. 2017/18:282. *Nystart för en stärkt minoritetspolitik*, s. 43. Regeringen.

Utredning och beslut om:

- Organisatorisk placering och implementering inom organisationen
- Tjänsteutrymme och uppdragsbeskrivning
- Finansiering

4.1.2 Upprättande av samråd

Upprätta formaliserade samråd med urfolket samerna respektive sverigefinnarna. I samråden behövs politisk samt tjänstemannarepresentation. Därutöver beakta hur inflytande och samråd med de övriga minoriteterna ska genomföras. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd ska särskilt främjas samt anpassas till deras förutsättningar.

Utredning och beslut om:

- Formaliserat samråd med urfolket samerna respektive sverigefinnarna
- Reglemente för samråd
- Struktur för samråd med övriga minoriteter
- Struktur för samråd med barn och unga

4.2 Ökad intern information

Intern informationssatsning om nationella minoriteter och urfolket samerna, så att perspektivet nationella minoriteter kan beaktas i verksamheterna. Utbildningsinsats för politiker, tjänstemannaledning, relevanta stabstödsfunktioner och personal.

4.3 Stärkt nätverkande och samverkan

Fortsatt samverkan inom Region Dalarna och även med andra regioner, med kommuner och med nationella och regionala nätverk.

4.4 Skydd och främjande av språk och kultur

När samråd har upprättats, görs en detaljerad aktivitetsplan för att utforma vilka aktiviteter som ska prioriteras. I första hand gäller detta samiska språk och finska samt samisk och finsk kultur, men därutöver även beakta insatser för de övriga minoriteterna. Barn och ungas rätt till sin kultur och sitt språk ska särskilt beaktas.

5 Uppföljning

En redovisning av statsbidraget sker årligen till Sametinget. Därutöver redovisas minoritetsarbetet för ansvarig politisk nämnd på Region Dalarna.

Målen revideras när ny plan tas fram för 2021. Aktivitetsplan för respektive målområde kommer att upprättas. När samråd har upprättats, görs en aktivitetsplan angående målområdet skydda och främja språk och kultur, för att utforma vilka aktiviteter som ska prioriteras.

6 Referenser

Proposition 2008/09:158. *Från erkännande till egenmakt - regeringens strategi för de nationella minoriteterna*. Regeringen.

SFS 2009:724. *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Kulturdepartementet.

SFS 2014:821. *Patientlag*. Socialdepartementet.

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Socialdepartementet.

Skr. 2017/18:282. *Nystart för en stärkt minoritetspolitik*, s. 43. Regeringen.

SÖ 2000:2. *Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter*. Utrikesdepartementet.

SÖ 2000:3. *Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk*. Utrikesdepartementet.

Samlingens första rekommendation

1. En regional samverkansstruktur till stöd för det lokala tvärsektoriella arbetet för god och jämlik hälsa i ett hållbart Dalarna

Region Dalarna och Länsstyrelsen Dalarna bör

- ta ett gemensamt initiativ till att forma en regional samverkansstruktur till stöd för det lokala tvärsektoriella arbetet för god och jämlik hälsa i ett hållbart Dalarna. En sådan regional stödfunktion bör tas fram i ett brett utvecklingsarbete under gemensamt ansvar av Region Dalarna och Länsstyrelsen i Dalarna. Det långsiktiga målet är att i Dalarna skapa optimala förutsättningar för genomförandet av svensk folkhälsopolitik och dess potential att vara en del i förverkligandet av Agenda 2030.

Centrum för Klinisk Forskning (CKF) Region Dalarna och
Folkuniversitetet Dalarna, projekt Handla Nu! bjuder in till
Populärvetenskaplig föreläsningsserie våren 2020

KLIMAT, HÄLSA & HÅLLBARHET

Vill du öka din kunskap och förståelse för klimatet, folkhälsan och samhället? Välkommen att ta del av aktuell vetenskap och forskning direkt från föreläsare med gedigen kunskap inom området.

Näringslivets hus, Ölandsgatan 6, Falun

16 januari kl 18:00-19:30

Från domedag till en agenda av möjligheter - klimatomställning och hållbar utveckling

Hur miljöfrågor hänger ihop med fattigdomsbekämpning, ekonomisk utveckling och rättvis handel.

Johan Kuylenstierna adjungerad professor vid Stockholms universitet, vice ordförande Klimatpolitiska Rådet, tidigare VD Stockholm Environment Institute. Utsedd till Sveriges miljömäktigaste av tidningen Miljöaktuell.

6 februari kl 18:00-19:00

Kris, kaos eller ångest - vad innebär klimatförändringen?

Fördjupning utifrån vedertagen forskning kring vad som orsakar klimatförändringar och vad klimatförändringen innebär för planeten och oss människor.

Michael Tjernström professor i meteorologi vid Stockholms universitet och en av Sveriges mest respekterade klimatforskare. Ledamot av International Arctic Science Committee. Sommarpratare 2019.

5 mars kl 18:00-20:00

Hållbarhet, miljö & klimatfrågor – varför då?

Med egna upplevelser från Antarktis och polartrakterna som utgångspunkt reds begrepp som hållbarhet, Sveriges miljömål och FNs globala hållbarhetsmål ut på ett inspirerande och lättillgängligt sätt.

Cecilia Hed Malmström gymnasielärare och polarguide, Sveriges första kvinna på sydpolen, tidigare anställd vid Vetenskapsakademin och sakkunnig i Riksdagen.

2 april kl 18:00-19:30

Klimatomställningen – så lite tid, så mycket att göra!

Men varför går det så sakta? Den nyutkomna boken "Slaget om framtiden" diskuterar konflikten mellan tillväxt och miljö och hur personliga, ekonomiska och politiska intressen tenderar att hela tiden förlänga våra ohållbara mönster.

Erik Westholm professor em vid Institutionen för Stad och Land vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Moderator: **Ann-Louise Rönestål Ek** Falun

Lång journalistik bakgrund som reporter, programledare och arbetsledare. Drygt tjugo år inom Sveriges Television och Sveriges Radio. Egen företagare inom moderering, projektledning och journalistik.

Insläpp 17.30

Begränsat antal platser – kom i tid!

Kostnadsfritt

UPPSALA
UNIVERSITET

Folkuniversitetet

Kursverksamheten vid Uppsala universitet

Investeringspolicy

Syfte

Investeringspolicyns syfte är att skapa en enhetlig arbetsmodell för beredning och beslut avseende investeringar och för att möjliggöra väl underbyggda investeringsbeslut.

Policyn är nödvändig för att uppnå den utveckling av regionens verksamheter som eftersträvas enligt Regionplan, samt för att utöva den regionövergripande styrningen ett tydligt sätt.

Definition

En investering definieras enligt följande:

1. Ett medel för att uppnå övergripande mål;
2. en utgift, i form av enskilt objekt eller genomförande av uppdrag, som både har en livslängd om minst 3 års varaktighet och uppgår till minst ett basbelopp (exklusive moms).

Allmänt

Investeringsbesluten är resurskrävande både i form av engagemang och pengar och har en långsiktig påverkan på verksamheten.

Investeringsplanen ska vara långsiktig och spegla verksamhetens behov av lokaler och utrustning.

Investeringsrutiner ska säkerställa att en investering utgår från god ekonomisk hushållning och bidrar till största möjliga koncernnytta.

För strategiska investeringar skall minst 50 % av tillkommande kostnader motsvaras av ökad nytta för befolkningen.

Vid resursfördelning ska i första hand de investeringar som leder till ökad nytta för befolkningen eller minskade driftkostnader prioriteras.

Ekonomisk förutsättning för investering är att Region Dalarnas investeringsbehov över tid ska vara skattefinansierad d v s inte medföra någon nyupplåning.

Investeringsprocessen är en del av landstingets styr- och ledningsprocess och ska synkroniseras med tidplanen för övrig verksamhets- och budgetplanering.

Tillämpningsanvisningar ska säkerställa enhetliga redovisningsrutiner för att uppnå rättvisande resultatredovisning och jämförbarhet över tid.

2019-05-13 Regionstyrelsens Arbetsutskott
2019-05-27 Regionstyrelsen
2019-06-10—11 Regionfullmäktige

Revidering av investeringspolicy

Ordförandens förslag

Regionstyrelsens Arbetsutskott föreslår Regionstyrelsen föreslå
Regionfullmäktige

1. Reviderad investeringspolicy, enligt bilaga b, fastställs.

Sammanfattning

Landstingsfullmäktige beslutade 2012-05-28 att anta befintlig investeringspolicy. Denna ska revideras utifrån det uppdrag som angivits i Regionplanen 2018-11-19-20 att investeringspolicyn bör ses över.

Investeringsplanen ska vara långsiktig och spegla verksamhetens behov, samt att investeringsrutiner ska säkerställa god hushållning och för strategiska investeringar ska minst 50% av tillkommande kostnader motsvaras av ökad nytta för befolkningen.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b) Reviderad Policy Investeringspolicy

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

I Regionplanen vilket Landstingsfullmäktige antog 2018-11-19-20, angavs att Investeringspolicyn bör ses över.

Syftet med investeringspolicyn är att skapa en enhetlig arbetsmodell för att bereda och besluta avseende investeringar och för att möjliggöra väl underbyggda investeringsbeslut.

Investeringsplanen ska vara långsiktig och spegla verksamhetens behov av lokaler och utrustning, samt att investeringsrutiner ska säkerställa att en investering utgår från god ekonomisk hushållning.

För strategiska investeringar ska minst 50% av tillkommande kostnader motsvaras av ökad nytta för befolkningen, vilket även gäller vid resursfördelning där även minskade driftkostnader ska prioriteras.

Finansiering och ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska förutsättningar för investeringar är att Region Dalarnas investeringsbehov över tid ska vara skattefinansierade d v s inte medföra någon upplåning.

Samverkan med fackliga organisationer

Ärendet omfattas inte av facklig samverkan.

Uppföljning

Uppföljning av gjorda investeringar görs löpande under året.

2020-01-27 Regionstyrelsens Arbetsutskott
2020-02-10 Regionstyrelsen**Uppdrag till Regiondirektören att utreda hur upphandlingar får en tydligare politisk kontroll och insyn samt ser över rutinerna för upphandling.**

Ordförandens förslag

Arbetsutskottet föreslår Regionstyrelsen

1. Regionstyrelsen beslutar föreslå nämnderna att
 - justera sina delegeringsordningar så att de blir sinsemellan likalydande, med bibehållen politisk kontroll och insynsmöjlighet.
 - kalla till sig upphandlingsansvariga tjänstemän för information, i de fall då upphandlingen är av större strategisk eller ekonomisk vikt.
 - avgöra när en upphandling är att betrakta som varande av större ekonomisk eller strategisk vikt inom respektive ansvarsområde.
2. Regionstyrelsen uppdrar åt regiondirektören att säkerställa en tydlig kontroll av upphandlingars överensstämmelse med investeringsplanen och ÅSKIL.
3. Regionstyrelsen uppdrar åt regiondirektören att säkerställa återrapporeringskyldigheten från gemensamma nämnder och andra gemensamma organ där upphandlingar genomförs.
4. Regionstyrelsen godkänner rapporten avseende vidtagna åtgärder rörande rutinerna för upphandling.

Sammanfattning

I ärendet redovisas skäl för, och förslag till, en tydlig politisk insyn i och kontroll av Region Dalarnas upphandlingar samt rutinerna för upphandling.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b)

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Ärendet beskrivs nedan i två led; dels frågan om politisk kontroll och insyn, dels frågan om rutinerna för upphandling.

I gällande delegeringsordningar för Region Dalarnas styrelse och nämnder har rätten att fatta beslut om tilldelning, underteckna köpeavtal inklusive

sluta avtal med inköpscentral om att sköta upphandlingen, avbryta pågående upphandling eller häva avtal på förekommen anledning, i varierande grad delegerats till Upphandlingschef och Avtalschef. Rätten att fastställa upphandlingsunderlaget har delegerats endast av kollektivtrafiknämnden. I den absoluta majoriteten av fall behåller alltså respektive nämnd rätten att fastställa upphandlingsunderlaget och därmed även en politisk kontroll och insyn över den aktuella upphandlingen. Upphandlingsunderlaget specificerar krav på leverantör och produkt samt beskriver hur utvärdering och val av leverantör kommer att gå till. När underlaget väl har publicerats finns i princip inga möjligheter att väsentligen ändra detta, utan att det skulle strida mot upphandlingslagstiftningen. Den kritiska punkten för politisk insyn och kontroll av upphandlingar är därför granskningen och godkännandet av upphandlingsunderlaget i respektive nämnd.

Region Dalarnas upphandlingar för internt bruk styrs i huvudsak av två faktorer: Inköp enligt investeringsplanen och inköp för löpande behov.

Upphandlingar som är knutna till investeringsplanen är i och med detta en verkställighet av beslutade investeringar och därmed även i förlängningen föremål för politisk kontroll och insyn. Här kan också en koppling göras till Region Dalarnas system för äskande av medel: ÅSKIL.

Inköp för löpande behov faller i allmänhet utanför de upphandlingar som är knutna till investeringsplanen. Icke desto mindre kan löpande behov vara betydande såväl till sin ekonomiska storlek som till sin strategiska vikt. Som exempel kan nämnas inköp av livsmedel respektive bemanningstjänst vad avser specialistläkare och sjuksköterskor. Vad som är att anse såsom varande av strategisk vikt kan variera mellan nämnderna, så frågan bör avgöras på nämndnivå; om möjligt genom att jämföra det aktuella inköpet med ett jämförbart inköp enligt investeringsplanen. Alternativt bör ett regionövergripande inriktningsbeslut fattas. I vilket fall bör berörd nämnd få information om kommande upphandlingar av större strategisk eller ekonomisk vikt inom nämndens ansvarsområde. Ett mått för ekonomisk vikt skulle kunna vara ett avtalsvärde på 10 mnkr.

Vad beträffar upphandling av detta slag kan också en ökad användning av optioner övervägas, med tydliga hållpunkter för avgöranden av strategisk eller ekonomisk karaktär.

Därutöver återfinns upphandlingar i externa sammanhang, vilka kan finnas skäl att beakta. Här berörs gemensamma samarbeten Region Dalarna är del av; såsom varuförsörjningsnämnden, hjälpmedelsnämnden samt nämnden för kostsamverkan. Även upphandlingar som Regionfastigheter

genomför kan, för diskussionen, sorteras in här, då de i allmänhet utförs av Regionfastigheter på egen hand och inte av Upphandlingsavdelningen.

Region Dalarnas revision har egen delegeringsordning i dessa frågor och lämnas därför därhän.

*** Förslag på åtgärder**

Nämnderna föreslås justera sina delegeringsordningar så att de blir sinsemellan likalydande, med bibehållen politisk kontroll och insynsmöjlighet.

Nämnderna föreslås kalla till sig upphandlingsansvariga tjänstemän för information, i de fall då upphandlingen är av större strategisk eller ekonomisk vikt.

Nämnderna föreslås avgöra när en upphandling är att betrakta som varande av större ekonomisk eller strategisk vikt inom respektive ansvarsområde. Vägledande regionövergripande beslut kan fattas i frågan.

Tydlig kontroll av upphandlingars överensstämmelse med investeringsplanen och ÅSKIL.

Att i högre utsträckning använda upphandlade optioner, med tydliga hållpunkter för överväganden av strategisk eller ekonomisk karaktär

Tydlig återrapporteringsskyldighet från Region Dalarnas samarbeten i gemensamma nämnder och andra gemensamma organ där upphandlingar genomförs. Tydliga former och rutiner för att relevant information förs tillbaka till berörda uppdragsgivare och andra intressenter inom Region Dalarna måste utvecklas.

Rutinerna för upphandling

Rutinerna för upphandling utförd av Region Dalarna har sedan RSAU:s beslut om uppdraget 2019-02-22 § 13 stärkts enligt följande:

Tydligt upphandlingsuppdrag **ska** skrivas för alla upphandlingar vars värde är högre än 100 000 kronor. Uppdraget **ska** undertecknas av uppdragsgivaren (behörig företrädare för verksamhet, avdelning, förvaltning etc) som önskar inköpet. Uppdraget initierar upphandlingen.

I förekommande fall **ska** aktuell upphandling vara avstämd mot investeringsplan. Vid löpande behov **ska** behörig företrädare ha kontrollerat kostnaden mot eget tillgängligt budgetutrymme.

I samband med att upphandlingsuppdraget lämnas till upphandlingsavdelningen **ska** uppdragsgivaren ange vilket behovet av upphandlingen är, att investeringen är fastställd (i förekommande fall) och vilka resurser som avsätts för genomförandet från uppdragsgivarens sida.

Uppdragsgivaren **ska** alltid bli upplyst om att denne är förvaltare av och ansvarig för det avtal som blir upphandlingens resultat.

Finansiering och ekonomiska konsekvenser

Avstämning mot Investeringsplanen och respektive budget för de olika verksamheterna.

Juridik

Delegeringsordningar enligt Kommunallagens bestämmelser.
Upphandlingsbestämmelser enligt Lagen om offentlig upphandling.

Uppföljning

Hållbarhetsberedningens fokusområden 2020

Uppdrag

Region Dalarnas Hållbarhetsberedning är organisatoriskt underställd Regionstyrelsen och har initiativrätt, men ingen egen beslutsrätt. I beredningens uppdrag ligger att särskilt bevaka hållbarhets- och folkhälsofrågor och vara pådrivande för utvecklingen på dessa områden. Beredningen har ansvar för beredning och uppföljning av alla övergripande styrdokument och principiella beslut inom ansvarsområdet.

Fokusområden 2020

Hållbarhetsberedningen har utifrån uppdraget via reglementet och nuvarande processer kommit fram till Hållbarhetsberedningens huvudsakliga fokusområden under 2020.

Arbeta för att utveckla intern och extern samverkan i genomförande av nationella folkhälsopolitiken.

Arbeta för hållbar upphandling som ett medel för omställning.

Verka för att Region Dalarnas hållbarhetspolicy blir känd och efterlevs.

Arbeta för hållbarare transporter.

Följa framtagandet av Region Dalarnas Hållbarhetsprogram.

Initiera politikerutbildning till regionstyrelsen om Agenda 2030.

Främja kunskapsbaserad helhetssyn i Region Dalarnas hållbarhetsarbete.

Utveckla dialoger om innehållet i Region Dalarnas hållbarhetspolicy och hållbarhetsprogram i;

- Region Dalarna
- andra politiska forum
- organisationer och medborgare